

SØNDAG / BERGENS SISTE BRADLEY

Leder: anne.gjerde@bt.no • tlf 55 21 46 92

Mor og far var stornazister. To brødre gikk i Hitlers tjeneste. Da ble det lille Ioanna som måtte berge Bradley-familiens tapte ære. Nå er hun den siste Bradley i Bergen.

Nazifamiliens hvite engel

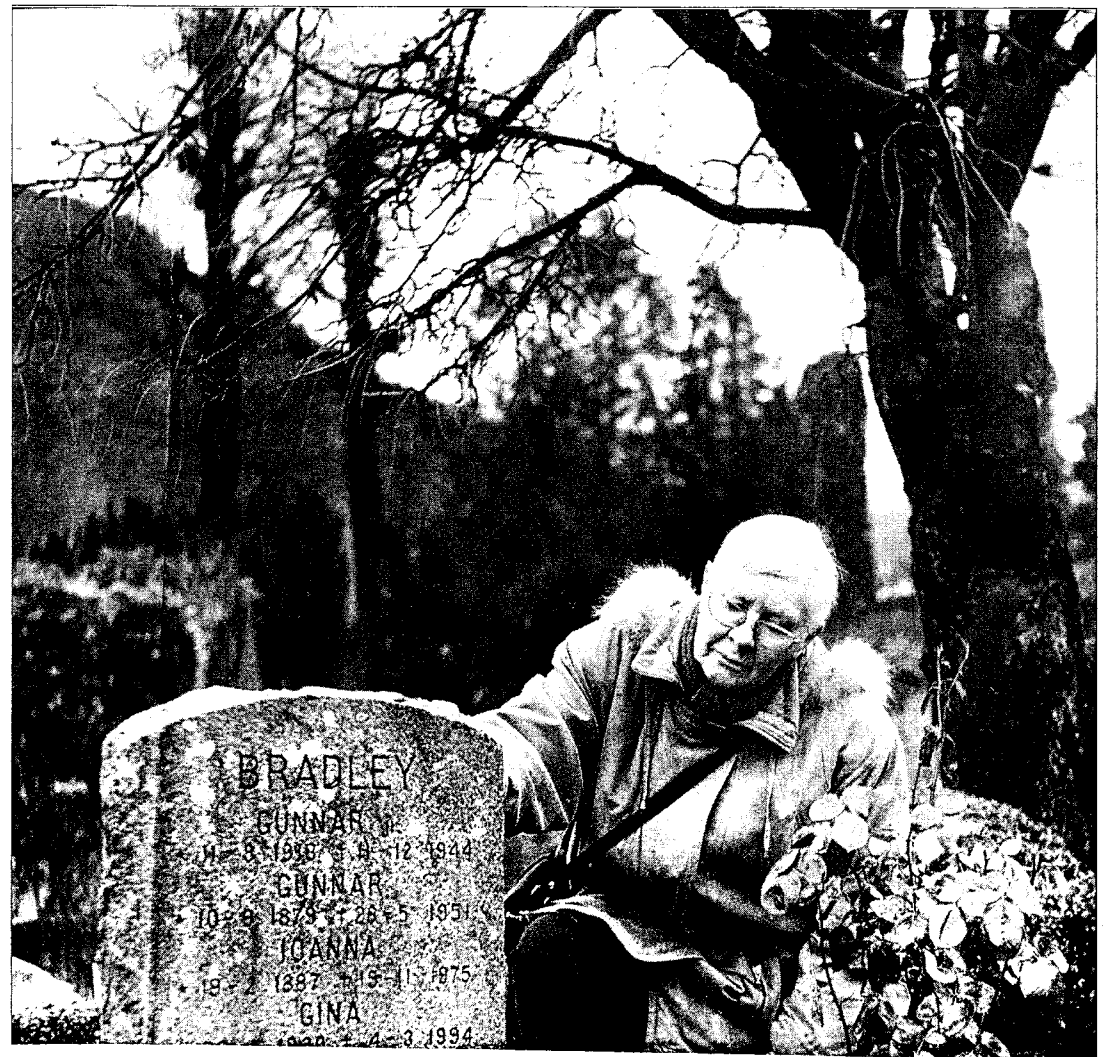
SISTE GANG SAMMEN: Dette bildet av en samlet familie ble tatt i 1942. Da var alle hjemme, for siste gang, og familien gikk til fotograf. Bak fra venstre Jakob, som var tysk agent, Per, som var frontkjemper og Gunnar som var antinazist. Foran fra venstre Mor Ioanna, som var NS-leder, Gina, Ioanna og far Gunnar, som var nazist. I dag er det bare Per og Ioanna som lever, i henholdsvis Oslo og Bergen. FOTO: PRIVAT

TERJE VALESTRAND
KNUT STRAND (foto)

terje.valestrand@bt.no

6. oktober skrev Bergens Tidende om den gamle frontkjemperen Per Bradley (88).

for De skjønne nok hvilken vei det bar, og ante hvilken skjebne de selv ville få. I ettertid har jeg forstått hvorfor jeg ble bedt om å holde meg langt unna politiken. Bare slik kunne vi redde huset vårt, hjemmet vårt. Alt annet mistet vi jo.

En mann som fortsatt erklærer seg som Quislings mann. Han fortalte om sitt liv og om sin NS-familie på Fjøsanger.

Stiftelsen Jødisk Okkupasjonstorie, 2014
De hadde en liten søster i Bergen. En som aldri var nazist. Og at han hadde en bror som døde i tysk konsentrasjonsleir, i kamp mot Hitlers idealer.

Familien hadde nære bånd til Tyskland gjennom farens fetter Karl Johan Nordahl. Han drev et gods i utkanten av Dresden. Hit ble alle Bradley-sønnene sendt etter fullført middelskole. To valgte nazismen, den tredje kristendommen.

I en leilighet på Domkirkehjemmet lever i dag Ioanna Bradley i nest beste velgående. Litt svekket helse, men sterk i troen på frelsen.

Det er hennes historie vi nå skal fortelle.

Mai 1945

Det er jubel i gatene, det er fred. I mange hjem er det tid for gjensyn med dem som hadde kjømpet, lidd og overlevd.

Men i noen hjem er det tid for fortvilelse og avskjed. For oppgjør, straff og soning. Det er de som hadde valgt den andre siden, som gikk den andre veien gjennom krigens lange år.

Hos familien Bradley på Fjøsanger var det ikke mange hjemme. Far Gunnar ble arrestert, og fikk ett års fengsel. Han hadde vært aktiv nazist.

Mor Ioanna, fikk tre år bak murene. Hun hadde ledet NS-kvinnene i Hordaland.

Storebror Per ble dømt til syv års tvangsarbeid for sin innsats som frontkjemper, og sekretær ved NS-kontoret i hovedstaden.

Den yngre Jakob satt i amerikansk fangenskap. Han hadde vært agent for tyskerne langs Vestlandskysten. På et oppdrag for Kriegsmarine ved Grønland ble han tatt.

Lillebror Gunnar var død. Han hadde ikke gått i tysk tjeneste. Tvert imot, han hadde havnet i konsentrasjonsleir for sin aktivitet som studentaktivist i en tysk evangelisk menighet. Han var hjertesvak og døde i leiren Mauthausen like før jul i 1944.

Gina, som var lettere hjerneskadet, var på et barnehjem i Os.

Alene hjemme satt Ioanna Bradley, nettopp fylt 21 år.

Og myndig. Det skulle berge familien.

Gode naboer

- I dag høres det rart ut. men jeg ba om at krigen måtte vare så lenge at jeg fylte 21 år. Det gjorde jeg 27. mars. Halvannen måned senere kom freden.

- Hvorfor ble ikke du nazist når nesten hele familien din gikk inn i NS, brodrerne dine lenge før krigen startet?

- Mine foreldre ba meg om å stå uten-

Det første Ioanna gjorde da foreldrene forsvant var å gjemme bort malerier og sølvtey. På loftet ble verdiene stuert vekk. Da myndighetene kom, fant de ingenting.

Fana kommune kom heller ingen vei da de ville konfiskere huset. De trengte plass til alle de husløse, sa de.

Men én symbolsk handling ble gjort. Veien de bodde i ble omdøpt fra Bradleybakken til Rieber-Mohns vei, etter et offer for tyskernes terror.

- Jeg fikk god hjelp av naboer, selv folk som hadde vært aktive i Milorg stilte opp for meg. Nå var det fred, nå var det tid for forsoning, sa de. Selv om andre spytet etter meg, og slengte døren i ansiktet på meg i butikken og på postkontoret.

- Hva levde du av, du hadde jo ingen jobb?

- Jeg fikk litt penger fra fars forretning «Gunnar Bradley, Landbruksmaskiner» som ble drevet av en annen mann mens far satt inne. Skjønt det var ikke rare greiene, minnes Ioanna i dag.

Kristen kulde

Den lille kvinnen som sitter foran oss, går fortsatt kledd i en grå speiderskjorte, med Speiderforbundets emblemen på brystet. Like siden 1935 har hun vært speiderpike. Under krigen drev de illegalt.

Tyskerne likte ikke konkurranse.

- Jeg var også med i Det kristelige Studentforbundet, selv om

jeg her merket at mye skjedde som jeg ikke skulle vite. En gang fikk jeg ikke være med på et kristent stevne på Frekhaug, selv om jeg visste det var ledig plass.

- Alt er fullt, fikk jeg beskjed om. Jeg skjente de var redd jeg skulle sladre.

- Jeg ble heller ikke invitert i busdagsselskaper, men det var like greit. For slike pikebesøk syntes jeg var kjedelige ...

Skjernet hjemmet

- Hvordan var livet i en så profilert NS-familie gjennom en krig der Tyskland hadde okkupert Norge?

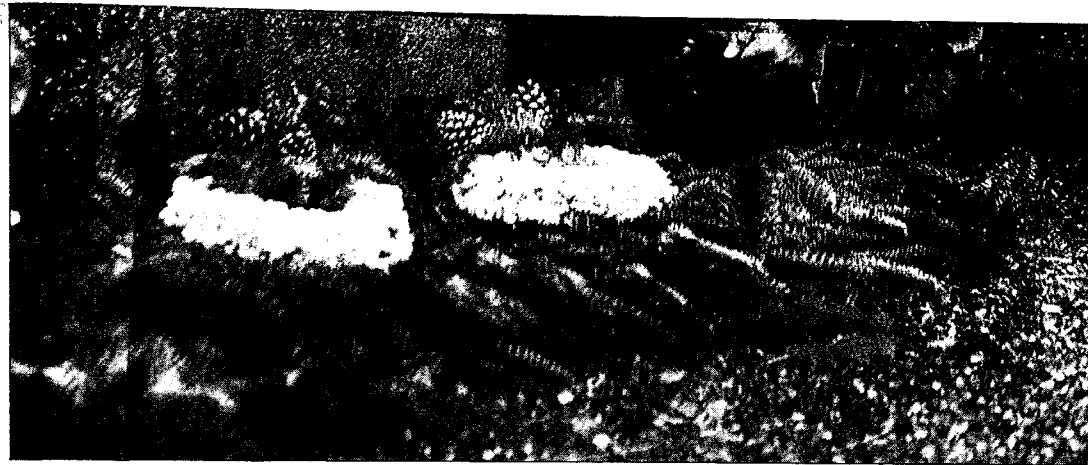
- Vi levde normalt. Det var aldri tyskere hjemme hos oss. Far fikk tilbud om å selge tyske landbruksmaskiner i forretningen, men han avsl.

- Jeg tror mor og far forsøkte å skjermehjemmet vårt mot storpolitikken og krigen.

- Bar de uniform?

- Per gikk alltid i uniform. Jakob aldri. Mor og far når de skulle på møter.

- Fikk dere ha radio. som ellers var forbudt?

FAMILIEGRAVEN: Ioanna Bradley på familiens gravsted. - De var mine foreldre, og jeg respekterte dem.

- Ja, vi hadde radio, og jeg ble bedt av venner om å lytte på London for dem. Det gjorde jeg aldri. Det var strengt forbudt, også hjemme hos oss..

- Hvordan reagerte du på dine foreldres fascinasjon over nazismen?

- De var mine foreldre, og jeg respekterte dem. Slik de respekterte

meg, og min gudstro.

- Ble du respektert av dine venninner?

- Noen stolte på meg, andre ikke. Noen spytet etter meg på gaten, andre var høflige og vennlige.

Det var bare slik det var.

Det tunge ansvaret

Med mor i fengsel ble det Ioanna som tok ansvar for huset da far kom hjem fra sin soning. Etter noen år ble familien delvis forent.

Men to kom aldri tilbake. Gunnar var død og Jakob ble værende i utlandet hele resten av sitt liv. Han ble aldri dømt av norske myndigheter, fordi de ikke visste hvor han var.

Forunderlig nok giftet han seg med en jødisk flyktning fra Ungarn. De slo seg ned i Sverige, der Jakob døde for to år siden.

En lørdagskveld i 1951 ble familien rammet på nytt. En villmann bak rattet på en lastebil kom nedover Osveien mot Hatlestad i vanvittig fart. Bremsespolet målte 22 meter. Gunnar Bradley hadde ikke en sjanse der han syklet noen meter foran sin kone.

Han døde på lasteplanet på vei mot Haukeland sykehus.

Et liv i omsorg

De neste 50 år i Ioannas liv ble et liv i omsorg for andre.

Hun dro til Oslo, hun søkte seg til Barnevernakkademiet, men kom ikke inn.

I stedet ble hun hjemmesykepleier i Asker og i Stavanger.

Fra 1967 har hun stelt for sine egne, for mor (død 1975) og storesøster Gina. Gina fikk diabetes og måtte ha sin sprøyte hver dag. For en som ikke er som alle andre er det ikke lett å klare seg. Da var det godt å ha en liten søster. Sammen levde de, sammen reiste de rundt og besøkte slekt og venner. Like til Gina gikk bort i 1994, og lot Ioanna alene tilbake.

På Møllendal kirkegård ligger familien til hvile. Her steller hun gravene og pleier sine minner. Minner om liv og skjebner som ikke ble slik den lykkelige familien på Fjøsanger hadde tenkt seg i unge, uskyldige år. Den gang far åpnet døren til bestestuen på julaften og åpenbarte treet med levende lys.

- Vi sto oppstilt etter alder, og mor sa at jeg pleide å syng:

- Her kommer dine arme små ... de andre kommer etterpå.

En ivrig sjel

Livet har krevd store offer fra lille Ioanna Bradley. Om hun hadde fått starte på nytt, kunne hun nådd andre mål.

I godt voksen alder tok hun artium, og meldte seg opp som student. Hun tok kristendom grunnfag, latin og gresk, med karakterene 2 og 2,5.

Men en ødelagt rygg gjorde henne hun-

dre present ufør, selv om hodet er klingende klart. I dag er det kirkehistorien som opptar henne mest. For tiden Den svenske Kyrkans historie.

Hun øser av sin overflod til glede for andre ved Domkirkehjemmet. Er den som kommer med menighetsbladet, den som kaserer ved sosiale anledninger.

Og hun skriver dikt.

Senest i sommer skrev hun dette:

*Det vakreste som Gud har skapt
Er himmelen ved solnedgang,
med solstrålers gull gjennom sorte sky,
Og gullfarget himmelhvelv.
Jeg lengtes dit inn
Til det fjerne sted.
Der det er hvile.
Der det er fred.*

*Ved solnedgang ber jeg min aftenbønn,
Og løfter mitt blikk til din himmel.
Mitt livs solnedgang, en gang vil det skje.
Da giu meg din solnedgang,
for siste gang å se.
Jeg lengtes dit inn,
Til det fjerne sted.
Der det er hvile.
Der det er fred.*